

Kjartan Hoydal:

Nýtt svar - uttan drál

Kjartan Hoydal skrifaði í gjár forstjóranum í Tinganesi nýtt bræv, tí hann vil hava spurningarnar svar-^aðar. Hann mælir eisini til, at luturin hjá forstjóranum, ið hevur ført til, at røttu upplýsingarnar ikki eru komnar fram, verður kannaður.

Eiríkur Lindenskov

Kjartan Hoydal er ikki nøgdur við svarið, hann fekk frá Finn Norman Christensen.

Hann hevur tí sent honum nýtt bræv, har hann vil hava forstjóran at svara spurningunum uttan drál, tí hann heldur teir hava týðning fyrri at lýsa málið.

Vit finga hendur á brævinum, beint áðrenn blaðið fór til prentingar.

Spurningarnir frá Kjartani Hoydal vóru hesir:

1. *Hevur landsstýrið fingið áheitan um at lata skrivliga frágreiðing sambært § 3, stk. 3 í lóg nr. 356. Um so er, metir landsstýrið, at henda áheitan er uppfyllt við teimum 12 áðunum, sum eru nevndar. »Banksagens forløb fra efteråret 1992 til ultimo 1994«?*

2. *Hvussu hevur landsstýrið tryggjað sr, at tað verður lýst fyrri kann-ingarnevndini hvørji skjöl (donsk, føroysk, fundarfrágreiðingar etc.) hava verið til atkomiliga hjá landsstýrinum (landsstýrismanninum og embættismanninum), og nær tey eru komn landsstýrinum í hendi? Hetta er galdandi fyrri øll skjöl í samband við bjargingarnar av bankanum 6. oktober 1992, 1. februar 1993, 18. august 1993 og 21. september 1993 og partabrávabýtið februar til 22. mars 1993.*

3. *Hvussu hevur landsstýrið valt út tey skjöl, sum eru send kann-ingarnevndini og hví er tað ikki møgulegt at fáa eitt aktivt og eitt yvir-lit yvir nær hesar aktir eru skrásettir í landsstýrinum?*

4. *Um tað eftir nærri kann-ingar í landsstýrinum kemur fram, at landsstýrið ikki hevur tryggjað, at kann-ingarnevndin hevur fingið eina fullfjøgna frágreiðing og øll relevant skjöl, er landsstýrið so sinnad at kunna lögtingið um hett-a?*

Viðari skrivir Kjartan Hoydal:

» - Brævið dagsett 2. 7. 1996 svarar ikki hesum spurningum beinleiðis, men av tí, sum verður sagt ber til at gera sær ta mynd, at forstjórin viðgongur, at ein grovur feilur er gjørdur, og nú skal gerast ein roynd at fáa til vega ta frágreiðing, sum kann-ingarnevndin skuldi hava fingið í september 1995.

- Eg havi fyrst og fremst reist hetta mál, tí eg sjálvur havi verið vitni, men eg má siga, at ein og hvør forstjóri í Tinganesi mátti verið ógvuliga illa við av ikki at hava tryggjað sær, at landsskrivstovan lat kann-ingarnevndini tað tilfar, sum hon bað um, so sum tað er væl og virðiliga lýst í lógini um bankakanningina og hennara viðmerkingar. At royna at gera einafrágreiðing næstan eitt ár eftir - eftir at flestu føroysku vitni eru avhoyrd - er enn eitt fullgott dømi um eina umsiting, sum ikki virkar.

Sum sagt - eg biði enn eftir svari, men eg fari at skjóta upp, at forstjórin samstundis sum hann áleggur stjóranum í lógardeildini at standa fyrri einari nýggjari frágreiðing, biður um at fáa eina meting um, hvussu vantandi málsviðgerðin hjá forstjóranum í bankakanningarmálinum hevur ávirkað stóðuna hjá teimum, sum hava vitnað, tí tey arbeiddu í landsstýrinum tað tóarskeiðið kann-ingarnevndin hevur áhuga í.

Viðvíkjandi tí, sum verður nevnt seinast í brævinum um møguleg »intern ar-beiðsnotat«, sum ikki eru at finna í »skjalagoymsluni«, journalini hjá landsstýrinum, so hevur hjásitari min, Alfred Petersen, kunnað kann-ingarnevndina um hetta og landsskrivstovann kann venda sær til hansara um hesi skjöl.

Tað skuldi ikki undrað meg, um flestu teirra longu eru í journalini, bert ikki í teimum ávisu, óskipaðu málsmappum, forstjórin hevur valt at senda kann-ingarnevndini av grundum, sum tað ikki ber til at fáa nærri at vita um», sigur Kjartan Hoydal at enda í nýggja brævinum, hann hevur sent forstjóranum í Tinganesi.

Vit færtta meira um málið.

Hugleiðingar um sam- gonguskjalið og SEV

»Ein menniskja er ein millión menniskjur 'dividerað' við einari millión«, segði Lenin. Í øllum kommunistiskum londum er tað í veruleikanum henda sálarleysa áskoðanin á menniskjuna, ið er og hevur verið eitt hitt týðningarmesta amboðið hjá stjórnunum, so tær við lógini í hond kunnu beina burtur allar øðrvísi hugsandi menniskjur. Í gamla Sovjet vardi skipanin í 3/4 öld, áðrenn hon skrædnaði

»Føroyar eru Danmark 'dividerað' við 130«, siga danir og sambandsfólk - og í veruleikanum finna vit sum kunnugt sambandsfólk meira og minni í øllum flokkum. Tí er heldur einki at undras yvir at okkara nýggja stýrisskipanarlóg varð bygd upp eftir donskum mynstri dividerað við 130. Men nú hava vit jú bæði lögting og landsstýri, so hetta roknistykkið mátti sjálvandi fáa eina ávísu heimaðstýrisset.

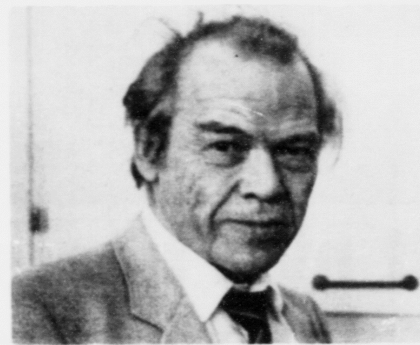
Hava vit sagt A, mugu vit eisini siga B, C, D, E, o.s. fr., halda skjótt allir føroyingar. Tí mátti eisini bygnaðurin í landsumsitingini broytast, so hann samsvaraði danska bygnaðinum - sjálvandi dividerað við 130. Og hvat var tað meira sjálv-sagt enn at lata ein dana fremja hesar broytingar? Vit høvdu jú longu sagt bæði A, B og C.

Sum hugsað so gjørt. Men nú kom spæril í sam-gonguna og hon raknaði, m.a. tí formaður Javnaðar-floksins helt fast um, at mark mátti setast fyrri, hvussu neyvt landsins stovnar skuldu daniserast eftir brotpartinum 1:130. Um vit ikki ansaðu eftir her og nú, varð úrslitið skjótt, at føroyska mentanin fór í spenir. Kanska 'ynskitulki' eg her Jóannes, men so heilt við síðuna av henda fram-settingin vónandi ikki.

Javnaðarflokkurin fer nú úr samgonguni, og Fólkaflokkurin, ið øðrumegin í veruleikanum kanska er meira sambandskur enn nakar annar flokkur á tingi, og hinumegin gongur við Várhalla í hondini, men onkrum heilt øðrum í pengapunginum, er beinanvegin fúsar at leypa í fjør-ingin hjá Edmundi.

Skeivt er at 'generalisera' og sjálvur meti eg eisini at tað í Fólkaflokkinum eru politikarar, ið skara framúr - ja, teljast millum teir allar fremstu í landinum. Men lesur tú samgonguskjalið, verður tú skjótt vónsvikin, tí eyðsýnt er, at fólkini úr floksins 'dygdarenda' kunnu neyvan hava verið við meirilutan, tá millum týðningarmesta tættirnar í skjalinum vórðu skrivaðir og landsstýrismennini valdir.

Men lat meg ikki sjálvan spæla Várhalla. Tó - nú Hann er nevndur - hvar finna vit so átrúnað-in í samgonguskjalinum? Ongastaðni! Tvinnir møgu-leikar eru at skilja hví: Ant-

in er teir, ið hava skrivað skjalið, av ramastu heidningum, ella halda teir, at við átrúnaðinum stendur alt so væl til í landinum, at á hesum øki er eingin menning neyðug. Hvør av møguleikunum, ið er hin rætti, eruhest onnur betri at døma um enn eg. Um skapanar-verið fáa vit tó at vita »... at tann, ið dálkar skal taka upp eftir sær«. So nú veit dagsins tilkomni føroyingar vónandi skjótt tað sama sum okkara forfedrar lærdu síni børn, og sum eg annars trúði var millum tað fyrsta, ið pinkubarnið lærði.

Men rætt skal vera rætt - tað stendur eisini, at »Dentur verður lagdur á, at fáa fólk (min undirstriking) at fara betur um náttúru og umhvørvi«. Rætt er: bert »fólk« - m.a. 'rómværski pávin' - og hvørki líkkur, kettur, seyður ella krabbagöggur kunnu læra at vanda sær betri um náttúruna. Tó skilji eg, at tað eisini eru nokur útdvald »fólk«, ið hava fingið eitt serloyvi at fara við náttúru og umhvørvi so sum teimum lýstir. Tað eru tey »fólk«, ið í dag mynda SEV.

Onga aðra av okkara oyggjum hevur Várhalla vælsignað við so nógvum vøkrum áum og løjum sum Eysturoyina - hetta eins nógv sæð úr einum fagurleika og lívsskapandi sjónarmiði sum sæð úr einum orkuveitandi sjónarmiði. Men heldur ongantíð áður hava føroyingar misnýtt skapanarverkið so dyggiliga, sum just tá tað snýr seg um hesar áir. Nýggja samgonguskjalið sigur beinleiðis, at henda misnýting skal halda áfram.

Nokur fá orð um hetta: Umboðsnevndin hjá SEV fekk sjálvandi (og sum vant) ikki útflygjað álitið um ætlaðu 100-millióna »Eiði-3« úthyggjina fyr-

ren beint áðrenn eykaáðalfundin, tí SEV-stjórnin var greið yvir, at við einum almennum kjaki um málið áðrenn fundin, var vandi fyrri, at ein meiriluti tá kom at krevja framda eina nýggja óhefta serfrøðiliga kanning av verkinum. Triggjar slíkar hava verið framar áður, og allar hava tær kollðmót Højgaard & Schultz-ætlanina. Ein fjórða grundað á nýggjastu avfallsmátungarnar hevið - og her tóri eg at siga »náttúruneyðugt« - í upp-afur stórri mun vent tummilin niður fyrri ætlanini av fimm høvudsgrundum:

1. Okkara heimsmet-elprisir avlaga sum kunnugt kappingarfótið hjá okkara virkum við stórum milliónupphæddum árliga.

2. Higar til hevur hvør einasta vatnorkuverkætlan hjá SEV/H&S kostað millum 2 og 3 ferðir kostnaðarmet-ingarnar. Tvs. nýggja ætlanin kemur óivað at kostað nærri 1/4 milliard krónur.

3. Tað kann lett prógvast (og hevur eisini verið gjørt tað) at við útgangsstøði í o.u. 370 m hæddarleguni fæst 40-50% meiri orka úr umrødda øki.

4. Umhvørvisliga er ætlanin einki minni enn ein gøla. Áirnar, sum nú renna í Funningsfjörð frá økinum, verða turrlagar, og tann gjøgnum öldir upphygda lívfrøðiliga javnvágin í fjörðinum verður hettislaga hött. Helst mugu menn eisini longu nú byrja at gloyma alt um framhaldandi aling í fjörðinum.

5. Okkara eftirkomarar kóa at skammast yvir fávitsku fedranna, ið hvørki dugdu at rokna og enn minni

høvdu skil fyrri náttúru og umhvørvi, tá teir bygdu út vatnorkuna í Eysturoyinni.

Venda vit nú aftur til samgonguskjalið, so sæst skil-iga, at neyvt samstarv hevur verið millum SEV-stjórnina og orkumálaráðharran Eilíf Samuelsen, tá skjalið varð skrivað. Tað var í sínari tíð just Eilíf, sum - hóast áheitan frá lögtinginum um at útseta málið, og hóast hann tá bert sat í landsstýrinum sum »administrator« (nýval var útskrivað) - gav SEV tað endaliga løyvið til úthyggjng av Eiði 1 og 3. Í nýggja samgonguskjalinum stendur eisini beinleiðis, at samráðingar skulu takast upp við SEV »um viðari úthyggjng av vatnorkuni, tá figgarlugu fyrirteytirnar eru til staðar«. - Og tað eru tær sambært álitið, ið var lagt fyrri umboðsnevndina á fundinum herfyrri.

At okkara húskir og virkir framvegis skulu knúgva undir heimsmethøgu el-prisunum, hevur einki við »figgarlugu fyrirteytirnar« hjá almennu fyrirk-uni SEV at gera, tí tað er hvørt sítt, sigur SEV-stjórnin og ein stór meiriluti av umboðsnevndarlimum.

Kreppa og kaos eyðkennir okkara kæra land í dag. Menningarløidin er tí bert ein: Vit mugu byrja av nýggjum - við okkum sjálvum. Innanfrá og við vinnulivinum: Frá í neðra - »í kjallaranum«. Sonevndar »heilðaroymsir« og »mið-savningsloysnir« trýstar niður yvir okkum uttanfrá skapa onga menning, heldur beint tvørturimót.

MVG-skipanin, Fiska-virking, vatnorkuúthyggjng SEV's og nýggi bygnaðurin fyrri landsumsitingina eru fyra hettisluga dømir um hvat ið hen-zir og vil henda, tá nýggi tiltøk verða framd, áðrenn »røturnar« hava fingið møguleika at festa seg, ja, áðrenn »jörðildið« yvirhøvar er kannað, um tað nú er nýtiligt til endamálið. Tí er eisini at fegnast yvir, at tað eru tættir í nýggja samgonguskjalinum, ið benda á, at í hvussu so er onkur av okkara samgongu-politikarum sær henda vandan.

Tormóður Dahl